

Krzysztof Latawiec
(Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)

Naczelnicy organów administracji probierczej w Królestwie Polskim w latach 1882–1915. Noty biograficzne*

*Heads of assayer offices in the Kingdom of Poland in the years 1882–1915.
Biographical notes*

STRESZCZENIE:

Artykuł ma za zadanie przybliżenie not biograficznych urzędników kierujących administracją probierczą na terytorium Królestwa Polskiego w końcu XIX i początku XX w. Urzędnicy ci posiadali specjalistyczne wykształcenie wyższe. Legitymowali się wieloletnim okresem zatrudnienia w administracji górniczej lub nadzorującej wydobywanie kruszców i ich obrotem.

Słowa kluczowe: Królestwo Polskie, administracja specjalna, kruszcze, probierz

W latach 80. XIX w. postępowało zanikanie ostatnich odrębności ustrojowych różniących Królestwo Polskie od reszty ziem imperium rosyjskiego. Szczególnie było to zauważalne w zakresie funkcjonowania administracji skarbowej. Jednym z kroków poczynionych wtedy przez władze rosyjskie było ujednolicenie systemu urzędów odpowiadających za legalizowanie i ustalanie wartości przedmiotów wykonanych z metali szlachetnych. Ogłoszono 9/21 II 1882 r. ustawę probierczą, która wszystkie wyroby ze złota i srebra znajdujące się w obiegu handlowym, produkcji miejscowej, jak i importowane spoza granic Rosji, zobligowała do osteplowania w instytucjach probierczych. Główny zarząd probierczy

* Publikacja powstała w wyniku realizacji projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki, przyznanego na podstawie decyzji numer DEC-2011/03/B/HS3/01411.

został skoncentrowany w Departamencie Skarbu Państwa Ministerstwa Finansów. Na obszarze imperium rosyjskiego, w tym Królestwa Polskiego, utworzono izby probiercze, każdą z określoną liczbą etatów. Terytorium Królestwa Polskiego znalazło się w jurysdykcji Warszawskiej Okręgowej Izby Probierczej z niewielką obsadą kadrową. Składała się z: zarządzającego, probierza i pomocników probierzy. Wszystkich urzędników zatrudnionych w tym organie mianował Minister Finansów na wniosek Departamentu Skarbu Państwa. Do zadań tego organu należało: przeprowadzanie analizy chemicznej rud żelaza, rud metali kolorowych oraz rud metali szlachetnych; zajmowanie się analizą minerałów, złóż i pokładów górniczych; branie prób i stemplowanie wyrobów ze złota i srebra; prowadzenie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o produkcji wyrobów z metali szlachetnych. Ponadto w gestii tego urzędu znajdowało się sprawowanie nadzoru nad pracowniami jubilerskimi, sklepami jubilerskimi i zegarmistrzami. Okręgowa izba probiercza prowadziła szczegółową ewidencję rzemieślników znajdujących się w ich jurysdykcji, wydawała licencje oraz kontrolowała jakość wyrobów wprowadzanych do użytku¹. Wysokość opłat za przeprowadzone badania regulowała „Taksa za analizy chemiczne próby, dokonywane w izbach probierczych”, zatwierdzona przez Ministra Finansów w dniu 5/17 VIII 1882 r.²

Osoby zatrudnione w tym urzędzie miały do dyspozycji fundusz w wysokości 1800 rubli rocznie na cele gospodarcze. Było to nieodzowne z powodu konieczności zakupu aparatury i odczynników chemicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania czynności służbowych. Z racji powierzenia Warszawskiej Okręgowej Izbie Probierczej jurysdykcji nad całym Królestwem Polskim konieczne było przeprowadzanie wyjazdów służbowych. Stąd też nie powinny dziwić dość duże środki (4000 rubli rocznie) przewidziane na pokrycie kosztów podróży do różnych miejsc na interesującym nas terenie.

Kilkanaście lat później zdecydowano się na przekształcenie struktur administracji probierczej na obszarze całego imperium rosyjskiego. Zmiany zostały usankcjonowane ustawą z 11/23 III 1896 r. Zdecydowano się na utworzenie 11 okręgowych zarządów probierczych. Na ich czele mieli stać zarządzający. Ich siedziby ustanowiono w największych ośrodkach administracyjnych ówczesnej Rosji. Funkcjonowanie jednego z nich

¹ *Zbiór Praw. Postanowienia i rozporządzenia rządu w guberniach Królestwa Polskiego obowiązujące, wydane po zniesieniu w 1871 roku urzędowego wydania Dziennika Praw Królestwa Polskiego*, zebrał i przełożył S. Godlewski, t. XXI, Warszawa 1885, s. 54–83; *Собрание Указаний и Распоряжений Правительства (СУУП)* 1882, nr 25, poz. 230; 1882 nr 82, poz. 1321.

² *СУУП* 1882, nr 82, poz. 1321.

– Warszawskiego Okręgowego Zarządu Probierczego – przewidziano w Warszawie. Ze względu na dość nietypowy kształt terytorialny Królestwa Polskiego postanowiono najbardziej oddaloną od Warszawy gubernię suwalską powierzyć jurysdykcji Wileńskiego Okręgowego Zarządu Probierczego. Tak ustalony stan rzeczy funkcjonował do chwili likwidacji administracji probierczej w końcu 1917 r.³

Tabela 1. Etaty Warszawskiej Okręgowej Izby Probierczej z 1882 r.

Nazwa etatu	Liczba etatów	Wysokość wynagrodzenia zasadniczego	Wysokość dodatku na wyżywienie	Ogółem
Zarządzający	1	1500,-	1000,-	2500,-
Probierz	1	900,-	600,-	1500,-
Pomocnik probierza	3	420,-	280,-	700,-

Źródło: *Собрание Указаний и Распоряжений Правительства 1882*, nr 25, poz. 230; *Zbiór Praw. Postanowienia i rozporządzenia rządu w guberniach Królestwa Polskiego obowiązujące, wydane po zniesieniu w 1871 roku urzędowego wydania Dziennika Praw Królestwa Polskiego*, zebrał i przełożył S. Godlewski, t. XXI, Warszawa 1885; A. Górak, K. Łatawiec, *Administracja specjalna w Królestwie Polskim w latach 1839–1918*, Lublin 2015.

W świetle ustawy z 11/23 III 1896 r. okręgowy zarząd probierczy posiadał następujące kompetencje: kontrolowanie jakości wyrobów ze złota i srebra oraz szacowanie jakości odkrytych złóż kruszców. Organ ten przeprowadzał analizy chemiczne materiałów nadsyłanych przez organy administracji państwowej i osoby prywatne. Zajmował się także rozpatrywaniem zażaleń na działalność probierzy, którzy badali jakość kruszców. Okręgowe zarządy probiercze funkcjonowały od 1/13 IV 1896 r. Działały jako organ administracji terenowej Ministerstwa Finansów. Z chwilą wyodrębnienia na początku listopada 1905 r. Ministerstwa Przemysłu i Handlu interesujące nas instytucje znalazły się w jurysdykcji szefa nowego resortu.

Organami administracji probierczej kierowali zarządzający. Stanowiska te, zgodnie z prowadzoną polityką personalną kreowaną przez władze w Sankt Petersburgu, miały być powierzane osobom narodowości rosyjskiej (wyznania prawosławnego lub luterańskiego). Jednak w przedstawionej grupie urzędników znalazła się jedna osoba wyznania rzymskokatolickiego – Aleksander Wyrzykowski, który był narodowości

³ *Полное Собрание Законов Российской Империи (ПСЗРИ)*, собрание III, t. 16, 1896, nr 12625; t. 25, 1905, nr 26097; *СУИП* 1896, nr 126, poz. 1414; *Памятная Книжка Виленской Губернии на 1915 год*, Вильна 1915.

polskiej. Oczywiście sytuacja taka należała do wyjątkowych. Zapewne za takim rozwiązaniem przemawiał brak politycznych przesłanek uniemożliwiających powierzenie tych struktur właśnie Polakowi. Poza spełnieniem wymogów pochodzenia narodowościowego lub wyznaniowego od kandydatów na to stanowisko wymagano przedstawienia odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Dana osoba musiała legitymować się posiadaniem wykształcenia wyższego inżynierskiego związanego z kopalniami. Sześć z przedstawionych sylwetek należało do grona absolwentów Cezarskiego Instytutu Górniczego w Sankt Petersburgu. Tylko jeden z nich (Linberg) posiadał świadectwo ukończenia Szkoły Probierczej w tym mieście.

Tabela 2. Etaty Warszawskiego Okręgowego Zarządu Probierczego z 1896 r.

Nazwa etatu	Liczba etatów	Wynagrodzenie zasadnicze	Dodatek na wyżywienie	Dodatek mieszkaniowy	Ogółem
Zarządzający okręgiem	1	1800,-	1200,-	w naturze	3000,-
Probierz	2	1200,-	500,-	300,-	2000,-
Pomocnik probierza	4	600,-	180,-	180,-	960,-
Sekretarz	1	450,-	150,-	-	500,-

Źródło: Полное Собрание Законов Российской Империи, собрание III, t. 16, 1896, nr 12625; Собрание Узаконений и Распоряжений Правительства 1896, nr 126, poz. 1414; A. Górak, K. Latawiec, *Administracja specjalna w Królestwie Polskim w latach 1839–1918*, Lublin 2015.

Przedstawione noty biograficzne prezentują naczelników administracji probierczej w Królestwie Polskim w latach 1882–1917. Uwzględniono także tych, którzy sprawowali nadzór nad gubernią suwalską a więc zarządzających Wileńskim Okręgiem Probierczym. Noty zostały opracowane w oparciu o materiały przechowywane w Rosyjskim Państwowym Archiwum Historycznym w Sankt Petersburgu (Rossijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw) i Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym miasta Sankt Petersburga (Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga) oraz o dostępne źródła drukowane. Sylwetki przedstawionych osób nigdy nie gościły na kartach historiografii polskiej, co było spowodowane brakiem zainteresowania tą problematyką. Nakreślenie not biograficznych nie byłoby możliwe bez wykorzystania materiałów pochodzących ze wspomnianych archiwów

rosyjskich, które uzyskano w wyniku realizacji projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki pt. *Naczelnicy organów rosyjskiej administracji specjalnej w Królestwie Polskim w latach 1839–1918. Słownik biograficzny*, realizowanego w Instytucie Historii UMCS w latach 2012–2015.

Wszystkie biogramy przedstawiono według schematu:

1. Imię, patronimik i nazwisko w brzmieniu polskim i rosyjskim.
2. Czas i miejsce urodzenia.
3. Wyznanie.
4. Pochodzenie społeczne.
5. Wykształcenie.
6. Posiadany majątek nieruchomy.
7. Stan cywilny.
8. Dzieci.
9. Rodzice i rodzeństwo.
10. Przebieg służby.
11. Nagrody i odznaczenia.
12. Rangi urzędnicze.
13. Varia.
14. Czas i miejsce śmierci.
15. Bibliografia.

Wszystkie daty zostały podane według kalendarza juliańskiego, a ich przeliczenie na styl gregoriański nie powinno stwarzać jakichkolwiek problemów (różnica dla XIX w. wynosi 12 dni, dla XX w. – 13 dni).

BIOGRAMY

1. Anatolij Apołłonowicz Arcybaszew (Анатолий Аполлонович Арцыбашев)

2. Ur. 10 IV 1856 r.
3. Prawosławne.
4. Szlachcic dziedziczny.
5. II Gimnazjum Męskie w Moskwie, ukończone 10 VI 1874 r.; Cersarski Instytut Górnictwa, od 2 IX 1874 r. do 2 VI 1880 r., tytuł inżyniera górnictwa 21 VI 1880 r. z prawem awansu do rangi sekretarz kolegiального.
6. Majątku nie posiadał.
7. Żonaty od 1884 r. z Jekateriną Karłowną Silwerswan, ur. przed 1864 r., zm. po 1917 r., wyznania prawosławnego, córką pułkownika armii rosyjskiej pochodzenia fińskiego.

8. Dzieci: Lubow, ur. 9 VII 1885 r. w Wilnie, zm. po 1917 r.; Jelizawieta, ur. 21 VIII 1889 r. w Moskwie, zm. po 1917 r.

9. Ojciec: Apołłon Arcybaszew, ur. przed 1836 r., zm. ?, szlachcic dziedziczny. Matka: ? Rodzeństwo: Fiodor, ur. przed 1856 r., zm. ?, oficer w stopniu kapitana w stanie spoczynku, nadzorca uczniów Jeleckiego Gimnazjum Męskiego.

10. 20 V 1882 r. – przyjęty do służby w Departamencie Górnictwa i oddelegowany do zajęć technicznych w kopalniach węgla kamiennego będących własnością kupca I gildii Achenbacha w Basenie Podmoskiewskim; 2 XII 1882 r. – skierowany do zajęć w Departamencie Górnictwa; 10 XII 1882 r. – pomocnik probierza Moskiewskiej Izby Probierczej; 2 V 1884 r. – probierz Wileńskiej Izby Probierczej; 14 XII 1887 r. – probierz Moskiewskiej Izby Probierczej; 1 VII 1896 r. – probierz Moskiewskiego Okręgowego Zarządu Probierczego; 1 VII 1898 r. – zarządzający Wileńskim Okręgiem Probierczym; 16 V 1914 r. – zarządzający Kijowskim Okręgiem Probierczym.

11. 5 IV 1892 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 28 III 1904 r. – order św. Stanisława II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę.

12. 9 IX 1882 r. – sekretarz kolegiálny (starsz. 20 V 1882 r.); 9 XII 1885 r. – radca tytularny (starsz. 20 V 1885 r.); 13 II 1889 r. – asesor kolegiálny (starsz. 20 V 1888 r.); 10 XI 1892 r. – radca dworu (starsz. 20 V 1892 r.); 7 XI 1896 r. – radca kolegiálny (starsz. 20 V 1896 r.); 2 I 1901 r. – radca stanu (starsz. 20 V 1900 r.).

13. -.

14. Zmarł po 1917 r.

15. Centralnyj Gosudarstwennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 962, inw. 1, sygn. 9137, k. 1–4; Rossijskij Gosudarstwennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 23, inw. 23, sygn. 49; zesp. 37, inw. 74, sygn. 180; „Указатель Правительственных Распоряжений по Министерству Финансов” 1886, nr 8, s. 531; 1893, nr 1, s. 7; 1898, nr 28, s. 430.

1. Jakow Nikołajewicz Lapunow (Яков Николаевич Ляпунов)

2. Ur. 23 I 1840 r. w guberni wyborskiej.

3. Prawosławne.

4. Syn podpułkownika.

5. Górniczy Korpus Kadetów w Sankt Petersburgu, tytuł inżyniera górnictwa 12 VI 1859 r. z awansem do rangi porucznika.

6. Majątku nie posiadał.

7. Żonaty dwukrotnie: 1 – od 1866 r. z Adelaidą Gustawowną Lizel, ur. przed 1846 r., zm. w 1875 r., wyznania luterskiego, córką inżyniera

górnictwa w stopniu generała-major Gustawa Wasiljewicza Lizela; 2 – od 1877 r. z Jelizawietą Karłowną ?, ur. przed 1860 r., zm. przed 1904 r., wyznania luterńskiego.

8. Dzieci: z 1 małżeństwa – Jekaterina, ur. 30 V 1867 r. w Jekaterynburgu, zm. po 1904 r.; Zinaida, ur. 1 IX 1869 r. w Jekaterynburgu, zm. po 1904 r.; Władimir, ur. 3 XII 1870 r. w Jekaterynburgu, zm. przed 1904 r.; Aleksander, ur. 10 VII 1872 r. w Sankt Petersburgu, zm. przed 1904 r.; z 2 małżeństwa – Adelaida, ur. 17 IV 1878 r., zm. po 1904 r.; Siergiej, ur. 4 IV 1879 r., zm. po 1904 r.; Aleksiej, ur. w 1885 r. w Wilnie, zm. 25 III 1887 r. w Warszawie; Boris, ur. 4 VI 1886 r. w Wilnie, zm. po 1904 r.; Anna, ur. 14 III 1888 r. w Warszawie, zm. po 1904 r.

9. Ojciec: Nikołaj Jakowlewicz Lapunow, ur. przed 1818 r., zm. ?, radca stanu, inżynier dróg komunikacyjnych. Matka: Jekaterina Iwanowna ?, wyznania prawosławnego. Rodzeństwo: Aleksandra, ur. w 1846 r., zm. po 1863 r., absolwentka Instytutu Smolnego w Sankt Petersburgu.

10. 19 VI 1859 r. – skierowany do dyspozycji głównego naczelnika Uralskich Zakładów Górniczych; 2 IX 1859 r. – oddelegowany do zakładu w Jekaterynburgu; 10 VIII 1860 r. – nadzorca Berezowskich zakładów wydobywczych złota; 10 VIII 1865 r. – pomocnik zarządzającego Izłą Menniczą w Jekaterynburgu; 20 II 1868 r. – p.o. zarządzającego Izłą Menniczą w Jekaterynburgu; 15 V 1868 r. – zatwierdzony na stanowisku zarządzającego Izłą Menniczą w Jekaterynburgu; 28 III 1871 r. – pomocnik zarządzającego działem chemicznym Izby Menniczej w Sankt Petersburgu; 3 XI 1873 r. – zarządzający z ramienia skarbu państwa Suksuńskimi Zakładami Górniczymi; 28 IX 1877 r. – włączony do etatu Ministerstwa Dóbr Państwowych i ustanowiony na stanowisku zarządzającego ze strony skarbu państwa Suksuńskimi Zakładami Górniczym; 4 X 1880 r. – na własną prośbę zwolniony ze stanowiska zarządzającego Suksuńskimi Zakładami Górniczymi i pozostawiony przy Ministerstwie Dóbr Państwowych z oddelegowaniem do zajęć w Departamencie Górnictwa; 25 II 1881 r. – p.o. referenta Wydziału Rządowych Zakładów Górniczych Departamentu Górnictwa; 31 V 1882 r. – zarządzający Izłą Probierczą w Wilnie; 1 IX 1889 r. – zarządzający Izłą Probierczą w Warszawie; 1 VII 1896 r. – zarządzający Warszawskim Okręgiem Probierczym; 10 V 1898 r. – zarządzający Petersburskim Okręgiem Probierczym i Laboratorium Ministerstwa Finansów.

11. 1867 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 25 XII 1870 r. – order św. Anny III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 14 I 1874 r. – order św. Stanisława II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 20 IV 1880 r. – order św. Anny II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 8 IV 1884 r. – order św. Włodzimierza IV kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 1891 r. – dodatek 15% za pięć lat służby w Królestwie

Polskim; 14 V 1896 r. – order św. Włodzimierza III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 26 II 1896 r. – medal srebrny dla upamiętnienia panowania Aleksandra III; 23 VII 1896 r. – dodatek 30% za dziesięć lat służby w Królestwie Polskim; 18 IV 1899 r. – order św. Stanisława I kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę.

12. 12 VI 1859 r. – porucznik; 17 IV 1863 r. – sztabs-kapitan; 9 IX 1867 r. – przemianowany ze stopnia sztabs-kapitana do rangi asesora kolegiального (starsz. 12 VI 1865 r.) z powodu rang cywilnych w Korpusie Inżynierów Górnictwa; 17 III 1870 r. – radca dworu (starsz. 12 VI 1869 r.); 4 I 1874 r. – radca kolegialny (starsz. 12 VI 1873 r.); 20 XII 1877 r. – radca stanu (starsz. 28 IX 1877 r.); 9 IV 1889 r. – za zasługi rzeczywisty radca stanu.

13. Został pochowany na cmentarzu przy Klasztorze Nowodziewiczym w Sankt Petersburgu.

14. Zmarł 28 III 1904 r. w Moskwie.

15. Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 340, inw. 1, sygn. 612; Rossijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 20, inw. 1, sygn. 85; zesp. 23, inw. 6, sygn. 31, k. 1–3; zesp. 37, inw. 46, sygn. 823, k. 85; inw. 47, sygn. 1014, k. 222; inw. 74, sygn. 57; Archiwum Państwowe w Warszawie, Akta Stanu Cywilnego prawosławnego soboru katedralnego w Warszawie, sygn. 80, k. 95v-96; sygn. 81, k. 9v-10; *Список гражданским чинам четвертого класса. Исправлен по 16-е октября 1896 года*, С.-Петербург 1896, s. 717; *Памятная Книжка Варшавской Губернии на 1896 г.*, Варшава 1896, s. 117; „Указатель Правительственных Распоряжений по Министерстве Финансов” 1882, nr 29, s. 779; 1886, nr 37, s. 700; 1893, nr 27, s. 346; 1896, nr 30, s. 633–634; 1898, nr 23, s. 349; 1904, nr 16, s. 246; „Kurjer Warszawski” 1896, nr 217, s. 4; Н. П. Версилов, Яков Николаевич Ляпунов (некролог), „Горный Журнал” 1904, nr 4; Н. П. Черепнин, *Императорское Воспитательное Общество Благородных девиц. Исторический очерк. 1764–1914*, t. 3, Петроград 1915, s. 575; Е. М. Заблоцкий, *Деятели горной службы дореволюционной России. Краткий биографический словарь*, Санкт Петербург 2004.

1. Michaił Jewgienijewicz Linberg (Михаил Евгениевич Линберг)

2. Ur. w 1858 r.

3. Luterzańskie.

4. Syn pomocnika hodowcy bażantów myśliwskich przy dworze cesarskim.

5. Szkoła Probiercza w Sankt Petersburgu, ukończona w 1879 r., posiadał tytuł probierza.

6. Majątku nie wykazał.
7. Kawaler.
8. Dzieci: Walentin, ur. 14 XII 1882 r., wyrokiem Petersburskiego Sądu Okręgowego z 1 VI 1893 r. potwierdzono ojcostwo M. Linberga.
9. Ojciec: Jewgienij Linberg, ur. przed 1839 r., zm. po 1867 r., pomocnik hodowcy bażantów na potrzeby dworu cesarskiego. Matka: ? Rodzeństwo: ?
10. 20 II 1879 r. – p.o. probierza Penzeńskiego Zarządu Probierczego i oddelegowany do prac w Laboratorium Ministerstwa Finansów; 1 IV 1882 r. – pomocnik probierza Petersburskiej Izby Probierczej; 1 VII 1896 r. – pomocnik probierza Petersburskiego Okręgowego Zarządu Probierczego; 16 I 1899 r. – probierz Zarządu Petersburskiego Okręgu Probierczego i Laboratorium Ministerstwa Finansów; 16 V 1914 r. – zarządzający Wileńskim Okręgiem Probierczym; 16 VIII 1916 r. – zwolniony ze służby na własną prośbę; 1918 r. – rachmistrz Podwydziału Budżetowego Piotrogradzkiego Gubernialnego Komitetu Wykonawczego.
11. 19 I 1892 r. – nagroda finansowa w wysokości 250 rubli; 28 III 1904 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę.
12. 28 II 1890 r. – registrator kolegiálny (starsz. 20 II 1889 r.); 17 II 1893 r. – sekretarz gubernialny (starsz. 20 II 1892 r.); 5 XII 1895 r. – sekretarz kolegiálny (starsz. 20 II 1895 r.); 22 XI 1898 r. – radca tytularny (starsz. 20 II 1898 r.); 7 VII 1901 r. – asesor kolegiálny (starsz. 20 II 1901 r.); 13 V 1905 r. – radca dworu (starsz. 20 II 1905 r.); 5 XI 1909 r. – radca kolegiálny (starsz. 20 II 1909 r.); 7 XII 1915 r. – radca stanu (starsz. 16 V 1914 r.).
13. -.
14. Zmarł 7 V 1919 r. w Piotrogradzie.
15. Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 479, inw. 24, sygn. 1169; Rossijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 20, inw. 1, sygn. 89; *Список личного состава Министерства Финансов на 1904/5 год, С.-Петербург 1904*, kol. 174; *Памятная Книжка Виленской Губернии на 1915 год*, Вильна 1915, s. 43; *Памятная Книжка Ковенской Губернии на 1915 год*, Ковно 1915, s. 47–48.

1. Nikołaj Nikołajewicz Pokrowskij (Николай Николаевич Покровский)

2. Ur. 18 XI 1836 r. w Sankt Petersburgu.
3. Prawosławne.
4. Szlachcic dziedziczny.
5. Korpus Kadetów Górnictwa w Sankt Petersburgu od 17 VIII 1849 r. do 1857 r., tytuł inżyniera górnictwa.

6. Majątku nie posiadał.

7. Żonaty.

8. Bezdzienny.

9. Ojciec: Nikołaj Gawriłowicz Pokrowskij, ur. w 1809 r., zm. po 1861 r., wyznania prawosławnego, absolwent I Korpusu Kadetów w Sankt Petersburgu, od 25 VI 1827 r. do 31 III 1834 r. oficer 1 Kompanii Artylerii Konnej, uczestnik wojny z Królestwem Polskim (odznaczony za męstwo 10 VI 1831 r. orderem św. Anny IV kl.), radca stanu, od 15 V 1835 r. – urzędnik do specjalnych poleceń Kontroli Państwowej, 1 II 1836 r. – pomocnik referenta Ekspedycji Rewizji Sprawozdań Kontroli Państwowej, 5 II 1837 r. – młodszy kontroler Departamentu Kontroli Sprawozdawczości Cywilnej Kontroli Państwowej, 15 IV 1847 – kierownik kancelarii Departamentu Kontroli Sprawozdawczości Cywilnej Kontroli Państwowej, 30 XII 1847 r. – naczelnik Wydziału Rachunkowego Departamentu Spraw Górniczych i Solnych (2 II 1855 r. – członek Komitetu powołanego w celu dokonania przeglądu ustawodawstwa i izbach probierczych), żonaty od 1834 r. Matka: Natalija Antonowna ?, ur. przed 1817 r., zm. po 1861 r., wyznania rzymskokatolickiego. Rodzeństwo: Olga, ur. 13 XII 1839 r. w Sankt Petersburgu, zm. po 1861 r.; Iwan, ur. 10 VI 1844 r. w Sankt Petersburgu, zm. po 1861 r.

10. 1865 r. – zarządzający laboratorium wydzielania złota od srebra Izby Monetarnej w Sankt Petersburgu; 15 IV 1866 r. – probierz ds. przyjmowania i wydzielania metali na monety Izby Monetarnej w Sankt Petersburgu; 1878 r. – zarządzający Izbą Probierczą w Warszawie; 1882 r. – zarządzający Warszawską Okręgową Izbą Probierczą; 1 IX 1889 r. – naczelnik wydziału prywatnych kopalń złota Departamentu Górnictwa; 1893 r. – inżynier okręgowy Północnego Okręgu Górniczego.

11. -.

12. 15 V 1883 r. – za zasługi rzeczywisty radca stanu.

13. -.

14. Zmarł po 1895 r.

15. Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 963, inw. 1, sygn. 8241; Rossijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 37, inw. 74, sygn. 1023; „Указатель Правительственных Распоряжений по Министерву Финансов” 1866, nr 21, s. 396; 1883, nr 20, s. 528; 1886, nr 30, s. 223; Е. М. Заблоцкий, *Деятели горной службы дореволюционной России. Краткий биографический словарь*, Санкт Петербург 2004.

1. Aleksander Wasiljewicz Romanow (Александр Васильевич Романов)

2. Ur. w 1845 r.
3. Prawosławne.
4. Szlachcic dziedziczny guberni kazańskiej od 22 XI 1854 r..
5. Cesarski Instytut Górnictwa od 7 VIII 1857 r. do 30 VI 1872 r., od 23 IV 1873 r. do 5 VI 1873 r. tytuł inżyniera górnictwa.
6. Majątku nie posiadał.
7. Żonaty.
8. Dzieci: ?
9. Ojciec: Wasilij Ipatowicz Romanow, ur. w 1801 r., zm. w 1864 r. w Wotkinsku w guberni permskiej, inżynier górnictwa, generał-major, naczelnik fabryki Kamsko-Natkińskiej 1848–1855. Matka: ? Rodzeństwo: Michaił, ur. w 1848 r., zm. po 1905 r., absolwent Cesarskiego Instytutu Górnictwa w 1874 r., od 1874 r. w służbie państwowej, od 1891 r. w strukturach Ministerstwa Finansów, od 1900 r. probierz Moskiewskiego Okręgowego Zarządu Probierczego.
10. 15 VI 1873 r. – przyjęty do służby państwowej do Departamentu Górnictwa i oddelegowany do Admiralskich Zakładów Izorskich; 17 VII 1874 r. – oddelegowany do resortu morskiego w celu prowadzenia prac technicznych; 1884 r. – początek służby w Ministerstwie Finansów; ? r. – pomocnik zarządzającego Moskiewską Izbą Probierczą; 13 IV 1895 r. – zarządzający Ryską Izbą Probierczą; 1 VII 1896 r. – zarządzający Ryskim Okręgiem Probierczym; 1 VI 1898 r. – zarządzający Warszawskim Okręgiem Probierczym; 8 IV 1904 r. – zarządzający Petersburskim Okręgiem Probierczym.
11. 1889 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 1895 r. – order św. Anny III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 26 II 1896 r. – medal srebrny dla upamiętnienia panowania cara Aleksandra III; 1906 r. – order św. Włodzimierza IV kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę.
12. 15 VI 1873 r. – sekretarz kolegiálny; 17 VI 1876 r. – radca tytularny; 1880 r. – asesor kolegiálny (starsz. 17 VI 1879 r.); 1884 r. – radca dworu (starsz. 17 VI 1883 r.); 1 IV 1901 r. – za zasługi rzeczywisty radca stanu.
13. -.
14. Zmarł 28 VI 1912 r. w Sankt Petersburgu.
15. Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 340, inw. 1, sygn. 665; zesp. 963, inw. 1, sygn. 8467; Rosijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 23, inw. 6, sygn. 32, k. 1-2; zesp. 37, inw. 74, sygn. 95; *Список гражданским чинам четвертого класс. Исправлен по 1-е Марта 1907 года*, С.-Петербург 1907, s. 1091;

„Указатель Правительственных Распоряжений по Министерству Финансов” 1895, nr 25, s. 414; 1896, nr 30, s. 633–634; 1898, nr 25, s. 378; 1904, nr 18, s. 273; 1912, nr 33, s. 634; „Горный Журнал” 1913, nr 1-2, s. 20; „Воткинские Вести” 2012, nr 142 (15112), s. 2; *Список личного состава Министерства Финансов на 1904/5 год*, С.-Петербург 1904, kol. 174.

1. Aleksander Kazimirowicz Wyrzykowski (Александр Казимирович Выржиковский)

2. Ur. 19 I 1848 r. w ?.

3. Rzymskokatolickie.

4. Szlachcic dziedziczny guberni kowieńskiej.

5. Gimnazjum Gubernialne w Wilnie od 22 IX 1861 r. do 21 VI 1865 r.; Cesarski Instytut Górniczy od VIII 1865 r. do VI 1870 r., tytuł inżyniera górnictwa z prawem awansu do rangi sekretarz kolegiального.

6. Majątku nie wykazał.

7. Żonaty od 1874 r. z Sofiją Lucianowną Kardzikowską, ur. przed 1856 r., zm. po 1914 r., wyznania rzymskokatolickiego, córką porucznika w stanie spoczynku.

8. Dzieci: Tadeusz, ur. 1875 r., zm. po 1917 r., absolwent Cesarskiego Uniwersytetu Jurjewskiego, ewangelicko-augsburskie, urzędnik Ministerstwa Finansów, od 1911 r. inspektor podatkowy rewiru kutnowsko-gostynińskiego.

9. Ojciec: Kazimierz Wyrzykowski, ur. przed 1828 r., zm. przed 1866 r., szlachcic dziedziczny guberni kowieńskiej, urzędnik w randze asesora kolegiального. Matka: ? Rodzeństwo: ?

10. 15 VI 1870 r. – skierowany do zajęć praktycznych do dyspozycji naczelnika Ługańskiego Okręgu Górniczego (18 XI 1870 r. – oddelegowany do guberni moskiewskiej w celu zapoznania się z działalnością kopalń węgla kamiennego); 27 IX 1871 r. – pozostawiony na drugi rok zajęć praktycznych w Ługańskim Okręgu Górniczym (21 IV 1872 r. – oddelegowany do majątków ziemian w powiecie bachmuckim guberni jekaterynosławskiej w celu poszukiwań złóż węgla kamiennego); 17 II 1873 r. – nadzorca Listańskiej Fabryki w Ługańskim Okręgu Górniczym (od 10 V do 26 IX 1874 r. – przebywał w delegacji w Szkocji w celu zapoznania się z działalnością tamtejszych hut żelaza); 4 XII 1875 r. – oddelegowany do zajęć w majątku Bogdanowicza w powiecie bachmuckim w celu poszukiwania złóż rud żelaza; 19 IV 1876 r. – oddelegowany za granicę na okres 5 miesięcy w celu zapoznania się z działalnością kopalń węgla kamiennego i rud żelaza; 1 V 1877 r. – włączony do etatu Departamentu Górnictwa bez prawa otrzymywania wynagrodzenia; 23 III 1878 r. – oddelegowany do majątku ziemianina Foseu w powiecie jamburskim w celu prowadzenia

prac technicznych; 31 V 1882 r. – zarządzający Izbą Probierczą w Kijowie; 1 VII 1896 r. – zarządzający Kijowskim Okręgiem Probierczym; 8 IV 1904 r. – zarządzający Warszawskim Okręgiem Probierczym; IX 1917 r. – z powodu likwidacji urzędu poza etatem.

11. 24 III 1885 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 28 III 1893 r. – order św. Stanisława II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 26 II 1896 r. – medal srebrny dla upamiętnienia Aleksandra III; 14 IV 1902 r. – order św. Anny II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 22 IX 1909 r. – order św. Włodzimierza IV kl. za 35 lat służby.

12. 19 XI 1870 r. – sekretarz kolegiálny (starsz. 15 VI 1870 r.); 15 VI 1874 r. – radca tytularny (starsz. 15 VI 1873 r.); 16 XI 1876 r. – asesor kolegiálny (starsz. 15 VI 1876 r.); 4 XII 1880 r. – radca dworu (starsz. 15 VI 1880 r.); 5 II 1885 r. – radca kolegiálny (starsz. 15 VI 1884 r.); 13 II 1889 r. – radca stanu (starsz. 15 VI 1888 r.); 2 IV 1906 r. – za zasługi rzeczywisty radca stanu.

13. –.

14. Zmarł po 1917 r.

15. Rossijskij Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw, zesp. 23, inw. 23, sygn. 225; Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoriceskij Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 340, inw. 1, sygn. 665; zesp. 963, inw. 1, sygn. 5091; *Список гражданским чинам четвертого класс. Исправлен по 1-е Марта 1907 года*, С.-Петербург 1907, s. 2411; „Указатель Правительственных Распоряжений по Министерству Финансов” 1889, nr 10, s. 94; 1896, nr 30, s. 633–634; 1904, nr 18, s. 273; *Список личного состава Министерства Финансов на 1914 год*, kol. 668.

1. Klimentij Anikijewicz Zagajewskij (Климентий Аникиевич Загаевский)

2. Ur. 6 VIII 1853 r. w guberni chersońskiej.

3. Prawosławne.

4. Syn mieszczanina miasta Kiszyniowa.

5. Gimnazjum w Rydze, ukończone 8 VI 1873 r.; Cesarski Instytut Górniczy w Sankt Petersburgu od VIII 1873 r. do 20 VI 1880 r., tytuł inżyniera górnictwa z prawem awansem do rangi sekretarza kolegiálnego.

6. Majątku nie posiadał.

7. Kawaler.

8. –.

9. Ojciec: Anikij Zagajewskij, ur. przed 1833 r., zm. ?, mieszczanin Kiszyniowa. Matka: ? Rodzeństwo: ?

10. 22 III 1882 r. – włączony do etatu Głównego Zarządu Górniczego i oddelegowany do prac technicznych w zakładach solnych hr. Stroga-

nowa w guberni permskiej; 28 III 1883 r. – urzędnik bez wynagrodzenia Głównego Zarządu Górniczego; 18 VII 1883 r. – oddelegowany do zajęć technicznych w dziale probierczym Dworu Mennicznego w Sankt Petersburgu; 1 VII 1885 r. – probierz Erewańskiej Izby Probierczej; 28 XI 1886 r. – tymczasowo skierowany do p.o. zarządzającego Wileńską Izłą Probierczą; 2 XI 1892 r. – zatwierdzony na stanowisku zarządzającego Wileńską Izłą Probierczą; 1 VII 1896 r. – zarządzający Wileńskim Okręgowym Zarządem Probierczym; 15 VI 1898 r. – zarządzający Ryskim Okręgowym Zarządem Probierczym; 31 VIII 1912 r. – urzędnik do szczególnych poruczeń V kl. Ministerstwa Przemysłu i Handlu; 31 VIII 1912 r. – na własną prośbę pozostawiony na stanowisku zarządzającego Ryskim Okręgowym Zarządem Probierczym; 1917 r. – urzędnik Banku Ludowego.

11. 28 III 1893 r. – order św. Stanisława III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 18 IV 1899 r. – order św. Anny III kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę; 9 IV 1900 r. – order św. Stanisława II kl. za oddaną i wyróżniającą się służbę.

12. 9 IX 1882 r. – sekretarz kolegiálny (starsz. 22 III 1882 r.); 25 VII 1885 r. – radca tytularny (starsz. 22 III 1885 r.); 27 V 1888 r. – asesor kolegiálny (starsz. 22 III 1888 r.); 10 XI 1892 r. – radca dworu (starsz. 22 III 1892 r.); 7 XI 1896 r. – radca kolegiálny (starsz. 22 III 1896 r.); 16 VI 1900 r. – radca stanu (starsz. 22 III 1900 r.); 14 IV 1913 r. – za zasługi rzeczywisty radca stanu.

13. -.

14. Zmarł po 1918 r.

15. Centralnyj Gosudarstwiennyj Istoricheskiy Archiw goroda Sankt Peterburga, zesp. 963, inw. 1, sygn. 9064; Rossijskiy Gosudarstwiennyj Istoricheskiy Archiw, zesp. 23, inw. 23, sygn. 395; „Указатель Правительственных Распоряжений по Министерству Финансов” 1886, nr 33, s. 424; 1893, nr 1, s. 7; 1896, nr 30, s. 633–634; 1898, nr 24, s. 307; *Памятная Книжка Виленской Губернии на 1890 год*, Вильна 1890, s. 125.

BIBLIOGRAFIA:

Górak A., Latawiec K., *Administracja specjalna w Królestwie Polskim w latach 1839–1918*, Lublin 2015.

Версиков Н. П., Яков Николаевич Ляпунов (некролог), „Горный Журнал” 1904, nr 4.

Заблоцкий Е. М., *Деятели горной службы дореволюционной России. Краткий биографический словарь*, Санкт Петербург 2004.

Черепнин Н. П., *Императорское Воспитательное Общество Благородных девиц. Исторический очерк. 1764–1914*, т. 3, Петроград 1915.

ABSTRACT:

The aim of the article is to present biographical notes of heads of assayer administration in the Kingdom of Poland at the turn of the 19th century. These officers had specialist higher education, many years experience in mining administration, practice in overseeing excavation and sales of precious metals.

Key words: Kingdom of Poland, special administration, precious metals, assayer

NOTA O AUTORZE:

Krzysztof Latawiec – dr hab., adiunkt Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W kręgu zainteresowań badawczych znajduje się: obecność Rosjan w Królestwie Polskim w latach 1832–1915, funkcjonowanie aparatu administracyjnego w Królestwie Polskim, formacje mundurowe w imperium rosyjskim, rosyjska Cerkiew prawosławna oraz aktywność Polaków w głębi imperium rosyjskiego. Autor monografii: *W służbie imperium...Struktura społeczno-zawodowa ludności rosyjskiej na terenie guberni lubelskiej w latach 1864–1915*, Lublin 2007; *Sandomierska Brygada Straży Granicznej 1889–1914*, Sandomierz 2010; *Rosyjska straż graniczna w Królestwie Polskim w latach 1851–1914*, Lublin 2014 oraz współautor: *Polacy na wschodniej Ukrainie w latach 1832–1921*, Lublin 2012; *Słownik biograficzny gubernatorów i wicegubernatorów w Królestwie Polskim (1867–1918)*, Lublin 2014; *Rosyjska administracja specjalna w Królestwie Polskim w latach 1839–1918*, Lublin 2015.